

se je boj, v katerega je poseglo tudi konjištvo in tolpo zapodilo. Večina vstašev je vjetih, katere bo sodilo posebno vojno sodišče. Mej bojem je neki anarhist meščanu, ki je ravno iz gledišča stopil, presekalo s srpom glavo. Morilec so zaprli. Vstaja je po mnenji vlade strogo anarhistična in je nastala vsled socialističnih podpihavanj.

Egipet. — Umrli je podkralj in ob enem vladar egiptovski Tefvik paša. Umrli je vsled hripe v lepi moški dobi 39 let. Naslednik mu bo 18letni stareji sin Abbas paša, ki je bil takoj poklican z Dunaja, kjer se je šolal in katerega je Turčija že imenovala podkraljem, da se tako izogne vmešavanju družih velevlasti v to stvar.

Afrika. — V Maroku pričela se je v mestu Tanger ob sredozemskem morju vstaja. Oboroženi vstaši ne zahtevajo nič drugega nego, da sultan sedanjega guvernerja odstavi in so se odločno izrekli, takoj orožje položiti, ako se to zgodi. Velevlasti, kakor Francija, Španija in Anglija, ki imajo ondi svoje interese, odposlale so tja vojne ladije, da vstajo opazujejo in če treba svojim podložnikom na pomoč priskočijo. Anglija bi najraje videla, da bi se Maroko razdelil, temu pa se posebno Španija upira.

Obrtnija.

Dragoceni lesovi.

(Dalje.)

Ebenovina (Ebenholz), zovemo različne, jako trde in goste lesove, ki rasto v vzhodni Indiji in v nekaterih delih Afrike. Najlepši kosi so povsem črni kakor oglje, drugi so bolj rujavkaste barve, a pri nekaterih se nahajajo v sredi tudi bele črte in maroge. Poslednje vrste les ima dokaj manjšo vrednost, nego oni, ki je brez izjeme lepo črn. Pri vsakem ebenovem drevesu se nahaja tudi belina, kakor n. pr. pri našem orehu. Ta ne pride v kupčiji v nikak pošteev. Ebenovina je zelo trda, gosta in težka, a ob enem tudi silno krhka. Sestava je tako enakomerna, da ne opazimo nikakih letnic in nikakih krženovih žarkov. Velikih stvari ne izdelujemo iz ebenovine; tudi kakor furnir se malokdaj rabi. Pač pa jo cenijo mizarji za manjše izdelke, strugarji pa jo rabijo s posebnim vspehom. Krasni učinki se dosežejo, ako vložimo ebenovino s slonovo kostjo ali pa s kovinskimi črtami in okraši. Svetli ornamenta se potem prelepo odločajo od črnega lesenega ozadja. Ker je ebenovina jako draga, so že od nekdanj poskušali, nadomestiti jo z drugimi lesovi. Posebno sposobni za to sta naša hruška in češplja; s primerno namako napojeni, sta navidezno zelo podobni pravi ebenovini. Se ve, v trdoti, gostoti in teži sta povsem različni. Iz žaganja in krvi delajo umetno ebenovino, ki je prilična za manjša dela v mizarstvu in strugarstvu. Prave vrednosti se ve da nima.

Posebna vrsta ebenovine je zelena ebenovina, izvirajoča od čisto družih dreves, nego peprej opisana. Barve je rujavo-zelenkaste ter ima vselej svetlejša ali temnejša podolžna proge. Letnice so tako tenke, da se komaj ločijo. Ta les je skorej še bolj gost in trd in vsaj tako težek kakor prava ebenovina. Raste večinoma v Vzhodni in Zahodni Indiji, nekateri pa trdijo, da izvira od

amerikanskega trompetovca (Trompetenbaum). Deblo ni nikdar debelo. Rabi večinoma mizarjem za vložene okraske in strugarjem, za fina, mala dela.

Rudeča ebenovina ali grenadilski les tudi ni v nikakem sorodstvu s pravo ebenovino. Nahaja se na nekaterih afriških otokih in v Vzhodni Indiji. Barve je grenadilski les rudeče-rujave s temnimi progami in lisami, jako je trd, gost in težak. Sestave je zelo enakomerne, a poleg tega čudovito krhek. Rudečo ebenovino rabijo za najkrasnejše mizarske izdelke, za strgarske namene, za piščalke itd. Najbolj trde vrste se zovejo železni grenadil ali železni les. Ta vrsta je tako trda, da jo je jako težko žagati. Izvira pa od raznih lesov, ki rasto v Vzhodni Indiji, na Molukih, na otoku Bourbon, na Martinique in v Novi Holandiji, na Sumatri in na raznih otokih Južnega morja. Grenadilski les se zovejo rudeče ebenovine, ker se nahajajo na Grenadilskih otocih.

Palisandrov les, tudi paliksander ali polisander imenovan, je pokvarjena beseda za brazilijanski izraz pasanto, to je sveti les. Tem imenom zaznamujejo v Braziliji Jakarandovo drevo, od katerega izvira palisander. Barve je temno-rudeče-rujave s črnimi progami. Zelo trd, fin in žilast. Daje izvrsten furnir, ki se more prekrasno likati in in obdelavati. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Cena čistega aluminija. Na to prezanimivo in važno kovino, ki bode v kratkem napravila velik prevrat v kovinskem obrtu, smo že opozarjali svoje čitatelje. Sedaj zvemo, da ji je cena vnovič padla. Kakor poroča tovarna v Neuhausenu pri reki Reni, prodaja se sedaj kilogram aluminija po 5 mark = 3 goldinarje našega denarja.

Aluminij je torej $2\frac{1}{2}$ krat ceneji nego nikel, za 11 odstotkov ceneji nego cin in samo za 20 odstotkov dražji od bakra.

Elektrika postaja dan za dnevom važnejša v raznovrstnih obrtih. Velike centralne postaje prodajajo za mal denar električno moč obrtniku, katero mu vpeljejo v njegovo delavnico. Tam mu goni razne manjše stroje in pomaga v mnogovrstnih slučajih. Električna družba v Berlinu prodaja sedaj nove, jako praktično izumljene premične vrtalne stroje (Fahrbare Bohrmaschinen), katere goni električna moč. Mali stroj moremo po delavnici voziti tja in sem, postaviti ga na poljubnem mestu in takoj z njim delo pričeti. Sveder se zavrti 65 do 195krat in vrta luknje do 30 mm v premeru.

Morski lim (Marineleim) se napravi, če zmešamo $\frac{1}{4}$ dela sandaraka, $\frac{1}{4}$ dela mastiksa in 8 delov lesovca (Holzgeist). Ko so se smole stopile, pridenemo $\frac{1}{2}$ dela terpetina ter vso zmes vlijemo v vročo razstopino dobrega lima. Konečno precedimo skozi kako cunjko. Morski lim je v mrzli in vroči vodi neraztopen.

Izvrstno črnilo za jermenarje in kočjaže. Vzemi 16 delov voska, 2 dela terpentinovnega olja ter stopi oboje skupaj; potem primešaj 4 dele slonokoščene črne barve (Elefantenbeinschwarz), 2 dela berolinske modre barve (Berlinerblau) in pol dela kopalovega firneža. To črnilo se namaže po usnji in z mehko krtačo ogladi. — Usnju damo tudi lep lesk, ako ga lakiramo z nastopnim lakom: V terpentinu stopimo asfalta in pridenemo nekoliko žuželi (Kienruss) ter dobrega šelaka, stopljenega v špiritu. Vse je treba dobro zmešati in stresti. Tudi pred vsako rabo je treba flaško pridno stresti. Paziti je treba,

da ne pridenemo preveč terpentina, ker se potem firnež pre-slabo suši. S to pokostjo se celo uže z oljem napojeno usnje lepo in gladko pobarva. Posebno dober je za barvanje jermenja pri konjskih opravah.

Dober poliment je prva podlaga dobrega pozlačenja. Naslednji recept spada med najboljše:

280 gramov armenskega bolus-a

17 $\frac{1}{2}$ " belega voska

17 $\frac{1}{2}$ " beneškega mila (Venetianer Seife)

$\frac{1}{4}$ " grafit

18 jajčnih beljakov, katere je treba stepsti v sneg.

Vse se dobro zmeša in zdrgne.

Kmetijstvo.

Umetno zaplojevanje rib po naših vodah.

V obče se je ribarilo po naših vodah brez vsakega načrta in z malimi izjemami prav po roparsko. Vzlic zakonitim naredbam, ni bilo skoraj nobenega varstva za ribe. To in pa otrovanje rib po raznih industrijalnih zavodih, je naredilo, da so naše nekdanje zelo rodovitne vode izpraznene in da je ribištvo močno propalo. Na Kranjskem so dobili nov ribarski zakon, ki bode, ako ga bodo oblasti strogo izvrševale, preprečil nadaljno škodovanje ribištva. Z novim zakonom pa še ni vse narejeno, vsak opravičenec ribjega lova mora tudi v svojem delokrogu skrbeti, da se njegove močno iztrebljene vode od novega obilo zaplode z ribami, ki so prikladne dotičnim vodam. Ribe gospodarske vrednosti, ki pridejo v naših vodah v poštev, so pred vsem razne vrste salmonidov, kakor: sulec in potoška, jezerska, idrijska ter ameriška postrv, nadalje ščuka, krap i. dr. Ozirati se je seveda tudi na — za kranjske vode velevažnega — raka.

Kako se pa zaplode ribe v vodah? Pred vsem tem načinom, da se jim samim dá priliko se v miru naravno razmnoževati in sicer, da se jih le toliko polovi, kolikor racijonelno ribištvo dopušča, da se lovi le dorasle ribe in sicer ob času, kadar se ne drste. Zadnje dvojno sicer tudi ribiški zakon veleva. Vzlic temu se pride le počasi ali sploh ne do cilja in poslužiti se moramo umetne zaploje.

Umetno zaplojevanje se je vršilo do sedaj tem potom, da se so palagale v vodo umetno iz iker izvaljene ribice in sicer kakor hitro so povžile svoj rumenjaki ter so potrebovale druge hrane. To vlaganje se pa sme reči je skoraj popolnoma neuspešno, kajti te mlade ribice, ki se še ne znajo skrivati, imajo vse polno sovražnikov in gotovo ne pretiravamo, če trdimo, da od 1000 vloženih ribic jih povprečno niti 10 ne doraste. Starejše ribice vlagati pa do sedaj ni bilo mogoče, ker jih nismo znali vzgajati, kajti ribic, katere se so ravnokar iz iker izvalile ter so vže svoj rumenjaki povžile, nismo znali krmiti in poginile so vzlic mnogovrstni krmi, katero smo skušali polagati. To vse je pa sedaj drugače. Francozi so namreč po mnogem raziskavanju prišli na to, kakšno hrano zahtevajo ravnokar izvaljene ribice in sedaj, ko to vemo,

moremo mlade ribice imeti poljuben čas v zaprtih koritih, da toliko dorastejo, da si morejo same hrane iskati ter uhajati svojim sovražnikom. Krma takih mladih ribic sestoji iz raznih malih živalic, katere s prostim očesom komaj ali niti ne vidimo. Predaleč bi nas vodilo, ko bi na tem mestu hoteli o tem pisati, storili bomo pa to drug pot. Do jeseni vzrastejo tako umetno krmljene ribice do 12 centimetrov in več dolge, in če take vložimo v vodo, prepričani smemo biti, da jih bode gotovo tri četrtine živih ostalo ter vspevalo. Ribarski odsek kranjske kmetijske družbe ukrenil je oddajati za zaplojevanje rib po kranjskih vodah le enoletne ribice, s čemer bode gotovo dosegel najboljše vspehe. V ta namen ustanovil bode obširni riborejni zavod pod vodstvom gospoda profesorja Frankeja, čigar ime jamči za dober uspeh. V dosedanjih riborejnih napravah je pa odsek uže letos vzgojil več tisoč ameriških postrvij, katerih največe merijo sedaj, ko so stare še le 8 mesecev, uže 12 $\frac{1}{2}$ centimetrov.

Poučni in zabavni del.

Galilej.

Navada je, da praznujemo petindvajset-, petdeset- in stoletnice slavnih mož in znamenitih dogodkov. Pri takih priložnostih spominjamo se zaslug slavnih pokojnikov. Ta mesec bi tudi lahko praznovali podobno slavnost, praznovali bi lahko 250letnico slavnega moža, katerega delovanje ni imelo pomena le za eno evropsko državo, le za eden evropski narod, temveč za ves olikani svet. S tem možem začel se je važen prevrat v evropski kulturi. Pred četrtrisočletjem umrl je v vili Giojello pri pri Arcetriju na Toskanskem oče novejšega prirodoslovja Galileo Galilej. Komu ni znano, kako velicega pomena je prirodoslovje za novejši kulturni razvoj. Razvoj prirodoslovja imamo zahvaliti za železnice in brzojav, ki so popolnem preobrazile evropsko življenje. Res, da Galilej ni izumil niti hlapona niti brzojava, ali on je pokazal pot, po kateri smo prišli do tega smotra. Njegovo delovanje je privabilo več drugih mož, da so se začeli baviti s prirodoznanstvom in jeli opazovati prirodo. Mi mislimo, da svojim čitateljem ustrezemo, če jim priobčimo kratek životopis tega moža.

Isti dan leta 1564., dne 18. februvarja, ko je umrl v Rimu veliki slikar Mihaelangelo Buonarroti, je v Pizi zagledal luč sveta Galileo Galilej. Njegov oče, Vincenzio di Michelangelo Galilej je bil plemenit Florentinec, njegova mati Julija je pa bila iz starega rodu Ammanati.

Otroška leta preživel je Galilej v Pizi, potem se je s stariši preselil v Florencijo. Njegov oče bil je učen glasbenik, ki se je pečal posebno s teorijo glasbe. Naš učenjak je imel mlajšega brata, Mihaela Angela in pa sestre Virginijo in Livijo. Njegov oče ni bil premožen in je torej gledal, da hitro preskrbi svoje otroke. Mladi